

Marie Clotilde Hélène Schoenmaeckers,

werd geboren op 3 juli 1894 in Rekem, zij was verpleegster, zij bleef ongehuwd en is overleden op 11 juli 1945 in het sanatorium en herstellingsoord te Sankt Gallen [Zwitserland] aan de ontberingen opgelopen in de concentratiekampen Ravensbrück en Mauthausen waar zij als politiek gevangene was opgesloten.

Hélène behoorde tot de verzetsgroep Erkens, waar zij samen met de graaf De Liedekerke uit Eijsden, deel vanuit maakte. De verzetsgroep was speciaal gericht op het clandestien over de grens brengen en verzorgen van Belgische en Franse krijgsgevangenen; zij werd samen met haar zus Adèle gearresteerd op 5 november 1942, als politieke gevangenen vastgezet in Maastricht. Haar zus Adèle werd door de SD al de volgende dag op 6 november 1942 in Maastricht vrijgelaten. Hélène werd na Maastricht gevangen gehouden in Haaren, Scheveningen, Utrecht en vervolgens gedeporteerd naar de concentratiekampen Ravensbrück en Mauthausen. Aan de gevolgen van de ontberingen in de concentratiekampen is Hélène kort na de bevrijding op 51-jarige leeftijd bezweken.

Melle SCHOENMAECKERS H.
né le 3 Juillet 1894
à Kapelhof-Rekem
domicilié ALBY-lez-MESTRICHT
rue Bergerstraat, 59
est adhérent au GROUPEMENT
REGIONAL " FRANCE "
depuis le 1er Septemb. 1942
sous le N° 1.504

Le Fondateur Responsable National.

Lucy

MADAME AUGUSTE SCHOENMAECKERS
ET SA FILLE HÉLÈNE.

Acht en dertig verzetsstrijders uit Maastricht zijn in de Tweede Wereldoorlog door de nazi's vermoord. Onder hen waren drie vrouwen.¹ Eerder hebben wij Berendina (ook wel Berendje genoemd) van Assen-Grolleman met een struikelsteentje aan de Cannerweg 124a geëerd. (zie de biografie http://www.struikelsteentjes-maastricht.nl/uimg/struikelsteentjes/b11884_att-van-assen.pdf) Berendje werd op zaterdag 24 juli 1943 met haar man gearresteerd en op 18 februari 1945 in het concentratiekamp Ravensbrück vermoord, zij stierf op 50-jarige leeftijd.

Biografie Hélène en Paul Schoenmaeckers

Hélène Schoenmaeckers kwam uit een echt verzetsgezin waar zij samen met haar zus Adèle en haar broer Paul met zijn zoons nauw betrokken waren bij het verzet tegen de Duitse bezetter.

Na het overlijden van haar vader vestigde haar moeder zich in 1910 met haar drie dochters Hélène, Adèle en Jeanne op het Withuyshof in Amby aan de Bergerstraat 2-4. Dochter Jeanne overleed in 1933.²

Hélène verrichtte veel sociaal werk voor de armen in Maastricht, zij verpleegde de zieken vanuit het Rode Kruis en Groene Kruis. Al in de Eerste Wereldoorlog stuurde zij pakjes aan Belgische soldaten in Duits krijgsgevangenschap. Bij het uitbreken van de Tweede Wereldoorlog in 1940 hielp zij gewonden in het tijdelijke hospitaal in het Jezuietenklooster aan de Tongersestraat in Maastricht. Zij had de Rode Kruis-band om haar arm. Zij hielp toen al Franse krijgsgevangen te ontluchten.³

In het begin van de Duitse bezetting hielpen de Schoenmaeckers al het verzet, mede door toedoen van kapelaan H.J.W. Willems uit Amby. Kapelaan Willems uit Amby kreeg

door zijn hulp aan enkele al voor de oorlog gevluchte Joodse gezinnen contact met Hélène in Amby en haar broer Paul (verzetsnaam: Jean) in het Belgische Rekem. Door van deze contacten gebruik te maken, konden enkele krijgsgevangen over de grens worden gesmokkeld.⁴

Assistentie bij vluchten over de grens voor piloten en soldaten

Hoofdzakelijk hielpen Hélène en Paul met het doorsluizen van, in eerste instantie ontluchte Belgische en Franse krijgsgevangen. Later tijdens de Duitse bezetting

¹ De derde vrouw is Maria Hermine Josephine Wessels van de kleine onbekende verzetsgroep van Benoit Simonis. Zij keerde niet terug uit haar gevangenschap. Naar haar is nog geen verder onderzoek verricht.

² Van Lieshout, pp. 180-181.

³ Ibidem.

⁴ Cammaert, p. 212.

kwamen daar de geallieerde piloten bij, die tijdens de luchtaanvallen op Duitsland uit hun neergestorte vliegtuigen per parachute waren gesprongen. Als grenspasseurs smokkelden ze krijgsgevangenen en geallieerde piloten over de Nederlands-Belgische grens, eerst via Eijsden en later via Smeermaas.

Het was de hun bekende graaf de Liedekerke uit Eijsden, die al vroeg tijdens de bezetting contact met de beide zusters opnam om hem te helpen. Het contact via De Liedekerke was mogelijk omdat hun moeder, Pauline de Rosen van adellijke afkomst was; haar vader, de opa van Hélène was namelijk Georges Louis baron de Rosen. In een verhoor na de oorlog in 1946 verklaarde Nitsch de SD-er belast met haar arrestatie en ondervraging: *'De gezusters Schoenmaeckers stamden uit een oud en voornaam geslacht. Men mag aannemen dat zij de Franse taal beheersten. Daaruit zou ook de hulpverlening aan de Franstalige vluchtelingen kunnen worden verklaard.'*⁵

Hélène in het midden tussen de verzetsstrijders Aleida en Jan Smeets in Eijsden.

Het contact met de Liedekerke was "automatisch" omdat hun grootmoeder, baronesse Pauline de Rosen de Haren van adellijke afkomst was; (Kasteel van Borgharen). En hun moeder, gravin Thérèse Dumonceau, kasteel Hocht, stamde uit een familie die sinds het begin van de 19de eeuw belangrijke functies uitgeoefend had bij het koninklijk hof in Nederland. Zonder van de hoge adel deel te maken zoals de "de Liedekerke" waren de Schoenmaeckers toch bevriend. Bij het overlijden van de grootvader van graaf Raphaël de Liedekerke, graaf René de Geloës d'Eysden in 1930, was André Schoenmaeckers, broer van Hélène en Paul, al zijn executeur-testamentair.

Hélène en Adèle stuurden krijgsgevangenen door naar graaf de Liedekerke in Eijsden. Graaf De Liedekerke verpachtte gronden aan Alphonse Smeets die zich uitstrekten tot aan de Belgische grens. De vluchtroute loopt vanuit het kasteel van graaf De Liedekerke naar de hoeve van Smeets. Een 190 meter lange overgroeide haagbeukenlaan ontrok de vluchtelingen aan het zicht door anderen. De hoeve lag bij het riviertje 'de Voer' vlakbij de grens, zo werden de vluchtelingen via het huis van Smeets over de grens gezet.⁶

Spionage

Voor graaf De Liedekerke heeft Hélène het contact gelegd met Alphonse Dresen. Hij was de chef-ladingmeester bij de Nederlandse Spoorwegen in Maastricht. Hij kon informatie

over de nummers van Duitse treinen met tanks en vrachtwagens noteren en deze informatie doorgeven aan de graaf, die dat weer kon doorseinen aan de geallieerden. De militaire transporten over de spoorlijn Maastricht-Visé werden aldus in kaart gebracht.⁷

Dresen heeft ook piloten naar de priesters van het Heilig Hart naar de koepelkerk vlakbij het station in Maastricht gebracht. Deze spionageactiviteiten

182.

werden gecoördineerd door Nic Erkens (foto links ⁸).

Op de foto's hierboven staat Hélène met Alphonse Dresen en graaf De Liedekerke, zij werden alle drie in oktober-november 1942 gearresteerd en zijn door de nazi's vermoord.⁹ De arrestatie data zijn: graaf De Liedekerke op 7 oktober, op 5 november gravin De Liedekerke met Adèle en Hélène Schoenmaeckers, op 11 november Alphonse Dresen. Adèle Schoenmaeckers en gravin de Liedekerke zijn vrijgelaten op respectievelijk 6 november 1942 en 21 oktober 1943, terwijl graaf de Liedekerke en Alphonse Dresen zijn gefusilleerd in Utrecht op 9 oktober 1943.¹⁰

Hulp aan Joden

Van Rens schrijft dat zij hulp heeft verleend aan Joodse onderduikers en een andere auteur - Van Lieshout - schrijft dat zij Joden in België heeft helpen onderduiken.¹¹ Zij zou in samenwerking met haar broer ook Duitse Joden geholpen hebben de grens over te steken. Zo schrijft de kleindochter van Paul dat zij van haar moeder en grootmoeder heeft gehoord dat de Duits Joodse vluchteling Mia Lucas op de bagagedrager van de fiets vanuit Maastricht naar Rekem werd gebracht.¹² Op de foto staat Mia Lucas tijdens haar onderduik in Rekem met de twee kleindochters van Paul: Nadine (links) en Viviane (rechts).

⁸ Van Lieshout, foto na p. 192.

⁹ Van Lieshout, foto na p. 256.

¹⁰ Cammaert, p. 112.

¹¹ Van Rens, p. 274, Van Lieshout, p. 182.

¹² E-mail uit de VS van Nadine Trasenster aan Yves de Valensaert Schoenmaeckers op 4 april 2019: 'Mia Lucas juive allemande que ma grand mère a caché disait a ma mère des années après : c'est votre tante Hélène qui m' a trouvée, nous avons attendu longtemps dehors que votre père arrive. Quand il est arrivé votre tante lui as dit : je ne peux pas la prendre chez moi , je suis suivie. Et votre père m'a pris sur son porte bagage , à bicyclette, et nous sommes parti le soir de Maastricht et nous avons roulé roulé à travers bois par des sentiers détournés et sommes arrivé à clair bois la nuit tombée.....'

Mia Lucas heeft de hele oorlog in het huis van Paul en Yvonne Schoenmaeckers, "Clairbois" in Rekem doorgebracht. Zie de foto van Mia met de 2 kleindochters van Paul, Nadine en Viviane, geboren in 1938 en 1940. De foto is dus tegen het einde van de oorlog genomen.

Verraad en Arrestatie

Op 5 november 1942 viel het doek voor Hélène en Adèle. De verzetsgroep waarvan zij deel uitmaakten, werd door de SD opgerold in het beruchte Duitse '*Hannibal-Spiel*'. Het Hannibalspiel werd genoemd naar de Hannibal-escape lijn van geallieerde piloten, waarvan de verzetsgroep rond de graaf De Liedekerke te Eijsden deel uitmaakte. In totaal werden tachtig verzetsmensen door toedoen van de verraders onder de vreemde schuilnamen 'Bob de Goede' en 'Oncle Max' gearresteerd en tweeëntwintig van hen vonden de dood voor een vuurpeloton.

Tijdens de Duitse inval in mei 1940 was Gé Stellbrink, V-Man 'Bob de Goede' motorordonnans in de Grebbelinie en woonde te Leiden. Stellbrink werkte onder de 'Abwehrstelle Wilhelmshafen'. Hij werd betrokken bij het opsporen en verraden van degenen van het studentenprotest van 1941 in Leiden. Hij werd onmaskerd en zijn liquidatie werd bevolen. Hij zou door het Haarlemse verzet geliquideerd worden, maar de aanslag mislukte, hij werd alleen in zijn arm en been getroffen. Hij was verantwoordelijk voor het oprollen door infiltratie van verschillende verzetsgroepen. Na de oorlog verdween Stellbrink.

Jos Hoosemans, V-Mann, aliassen 'Oncle Max' 'Van Mierlo' 'Oncle Jean', was NSB-er en spioneerde voor de Duitse inval al voor de Abwehr.

Hij sprak vloeiend Frans, Duits Engels en Italiaans en was in het begin van de Duitse bezetting in juni 1940 tolk/vertaler voor de Duitse contraspionage de Abwehr.

Al zijn V-Männer kwamen uit de NSNAP-Leiden (NSNAP was de Nederlandse variant van de NSDAP), zo ook Gé Stellbrink. Na de Duitse bezetting werd hij op 9 november 1950 tot levenslange gevangenisstraf veroordeeld.

De SD-er Richard Nitsch liet de beide dames arresteren en opsluiten in de Polizeigefängnis (voormalige Franciscanerklooster) aan de Patersbaan te Maastricht.

Adèle werd de volgende dag vrijgelaten. Nitsch de SD-er die hen verhoorde verklaarde na de oorlog uitvoerig over de verzetsgroep Erkens waar de zusters Schoenmaeckers deel van uit maakten. Op pagina 11 staat letterlijk met fouten vermeld¹³:

'[...] Helena Schoenmakers gaf, na aanvankelijk alles te hebben ontkend, nadat ik (SD-er R.H.G. Nitsch) haar met de Graaf de Liedekerken en Dresen

geconfronteerd had, toe, dat zij dezen laatste voor spionagedoeleinden had aangeworven en dat ze meerdere Fransche krijgsgevangenen aan Graaf de Liedekerken doorgaf. Van wie zij deze overgenomen had, hen ik niet kunnen vaststellen. Zij verklaarde Max Hoosemans en van der wouden niet te kennen. Of zij Bob de Goede kende, kan ik niet meer met zekerheid verklaren. Haar zuster Schoenmakers bleek buiten alles te staan en werd na verhoor in vrijheid gesteld.'

Adèle overleefde de oorlog. Na de oorlog werd zij door de Verenigde Staten voor haar verzetswerk geëerd.

¹³ RHCLGAMGmeentepolitie20108B1946box149dossier1196

The President
OF THE UNITED STATES OF AMERICA
has directed me to express to
ADELE SCHOENMACKERS
the gratitude and appreciation of the
American people for gallant service
in assisting the escape of Allied
soldiers from the enemy

Dwight D. Eisenhower

DWIGHT D. EISENHOWER

General of the Army

Commanding General United States Forces European Theater

Naast de spionage en het over de grens brengen van piloten en krijgsgevangenen, zal de hulpverlening aan Joden ook een reden voor de arrestatie van Hélène zijn geweest.¹⁴

Voor de verhoren werden de verzetslieden waaronder Hélène overgebracht van de Polizeigefängnis naar de Wilhelminasingel 71 (in de oorlog Wijckersingel genoemd), de hoofdzetel van de SD, waar de SD-er Nitsch iedereen aan een '*verscherpt verhoor*' blootstelde. In sommige gevallen betekende dit dat de verzetsmensen werden gemarteld en zwaar mishandeld. Nitsch beschikte dank zij de verraders over volledige onderzoeks dossiers met dagrapporten, het spionagemateriaal en wist dat aan te vullen met zijn wrede verhoormethoden.¹⁵

Gevangenschap en deportatie

De gevangenen werden op 30 november 1942 naar het grootseminarie van Haaren vervoerd. Dit gebouw was een 'Polizeigefängnis' waar de SD de verhoren voortzette.¹⁶

Op 15 april 1943 werden Hélène en gravin De Liedekerke naar de Scheveningse strafgevangenis (het zogenoemde Oranjehotel) overgeplaatst. Hier heerste een vreselijk regime met zes à zeven vrouwen in de cel met maar één bed.

Op 9 juli 1943 vond de overplaatsing naar de gevangenis in Utrecht aan het Wolvenplein plaats. Daar ontvingen zij een betere behandeling.¹⁷ Gravin Elisabeth de Liedekerke werd hier op 21 oktober 1943 vrijgelaten nadat zij te horen had gekregen dat haar man op 9 oktober 1943 was gefusilleerd. Hélène bleef vast zitten en zij werd op 2 november 1943 samen met een andere verzetsstrijdster uit Eijsden, Leida Smeets, naar het vrouwenkamp Ravensbrück gedeporteerd. Dit concentratiekamp lag 80 km ten noorden van Berlijn. De gevangenen werden hier gedwongen zware arbeid te verrichten.¹⁸ Hélène heeft het hier tweeënhalve volgehouden. In dit kamp is door haar Nederlandse medegevangene Aat Breur onder extreem moeilijke omstandigheden, het volgende portret van Hélène getekend.¹⁹

¹⁴ Van Rens, p. 274.

¹⁵ De Jongh, p. 131-132.

¹⁶ De Jongh, p. 138-140.

¹⁷ Van Lieshout, p. 288.

¹⁸ Van Lieshout, p. 305.

¹⁹ De achterricht van tante Hélène, Catherine Francotte, schreef mij (FG) in een E-mail: J'ai retrouvé ailleurs une trace de son passage au camp de Ravensbrück, dans le livre de Dunya BREUR sur sa maman, Aat BREUR-HIBMA, qui a connu Tante Hélène pendant son passage au camp. ... Dunya BREUR (1942-2009), sa fille, a publié un livre où est racontée l'expérience concentrationnaire de sa maman, et où sont publiés ses dessins. BREUR Dunya, *Een verborgen herinnering Tekeningen van Aat Breur-Ibma uit het vrouwenconcentratiekamp Ravensbrück en de gevangenis in Utrecht 1942-1945*, Tiebosch Uitgeversmaatschappij BV, 1983, p. 108-109. Zij vervolgt: C'est là que j'ai pu retrouver un portrait de ma tante Hélène Schoenmaeckers qui fut détenue avec elle à Ravensbrück pour des faits de résistance, mais qui n'eut pas, elle, la possibilité de survivre.... Aat BREUR-HIBMA (1913-2002) est une artiste néerlandaise qui entra dans la résistance dès le début de la 2e guerre mondiale. Elle-même est déportée à Ravensbrück où elle échappe à la mort et, quand elle le peut, elle dessine clandestinement.... Ses dessins qui ont été miraculeusement sauvés sont pris en charge par le Rijksmuseum d'Amsterdam.

Op 2 maart 1945, met de bevrijding in zicht, werd zij met tweeduizend andere vrouwen gedeporteerd naar het zeer beruchte concentratiekamp Mauthausen in Oostenrijk.²⁰ Op de nadering van het Russische Rode Leger werd door de SS, enkele weken later - eind maart 1945 - besloten het concentratiekamp Ravensbrück helemaal te sluiten.

Het lukte de Zweedse Graaf Bernadotte, vicepresident van het Zweedse Rode Kruis, om 7500 vrouwelijke gevangenen waaronder tweehonderd Nederlanders over te brengen naar Denemarken en Zweden. Hélène heeft helaas de bevrijding vanuit Zweden met de Witte Busjes in April 1945 niet mee mogen maken.²¹

²⁰ Van Lieshout, p. 306.

²¹ Persson, pp. 261-262.

⁴ A ferry with several 'White Buses' and recently rescued women arrives in southern Sweden in May 1945. These women probably come from Ravensbrück concentration camp (Nordiska Museet and K.W. Gullers).

been created by non-ac: the play *Der Stellvertret* journalist Arthur Mors *Died*. In Israel, S. Bet Z accused the Zionist lea despite their knowledge 1990s the extermination gained a central place Holocaust's industrial racial Utopia were inc with civilisation).⁹ Give unprecedented phenoi questions such as 'Who the same simplicity as b know?' and 'What was questions. Historical r secret' had in fact bee Vatican, the Red Cross longer 'What did they whether the informa misinterpreted.¹¹ The p now being replaced b content and scope. As were three distinct stag of the bystanders (w immigration and illegal of Europe as 'islands interpretation of this in on it.¹² The emphasis t internalising the infor unequivocal boundari rescuers. It implicated righteous victors, as w of the historical puzzl played by bystanders more and more appar

Op 22 april 1945 werden in Mauthausen vrouwen onder wie Hélène en Leida Smeets, de laatste wist te overleven, uitgewisseld tegen Duitse krijgsgevangenen. In vrachtwagens van het Zwitserse Rode Kruis kwamen zij in Sankt Gallen aan op 24 april 1945. Hélène

werd met maag- en darmstoornissen op 29 april in het ziekenhuis (Kantonspital) opgenomen en kreeg daar in juni pleuritis bij.²² Daar is zij op 11 juli 1945 acht dagen na haar 51ste verjaardag overleden. Zij heeft nog brieven geschreven en ontvangen van haar zus Adèle en de bevrijding gelukkig meegemaakt.²³

Familie Schoenmaeckers

Haar zus Adèle Schoenmaeckers werd geboren op 26 september 1882 te Amby. Ook zij was actief in het verzet, maar zij overleefde de oorlog. Zij overleed op 18 december 1969 in Amby; zij werd 87 jaar.

Haar broer Paul, zijn volledige naam was Maria Ghislain Cecil Fernand Paul Schoenmaeckers, roepnaam Paul, terwijl zijn verzetsnaam Jean was. Hij werd geboren op 21 september 1886 in zijn ouderlijke woning aan de Bergerstraat te Ambij en vermoord in bij Obernitz op 21 april 1945. Zie ook de verklaring op de volgende bladzijde van zijn medegevangene.

Ook Paul woonde aan de Bergerstraat 2-4 tot aan zijn huwelijk. Hij trouwde op 1 juli 1911 te Stevoort een deelgemeente van Hasselt met Hélène (Yvonne) Palmers, ze kregen drie zoons en 2 dochters, Gérard, officier in het Belgisch leger in Afrika tijdens de oorlog, Jean en Michel, beiden in het verzet, en Anne-Marie en Thérèse, gehuwd met Belgische officieren, Paul Mondron en Pierre Trazenster, beiden van 1940 tot 1945 gevangen in Duitsland. Een neef van Paul, Paul-Marie, zoon van André, die in Lanaken woonde, wist te ontsnappen. Hij zette de pilotenlijn voort en bouwde hem verder uit.

²² Van Rens, p. 274 stelt dat zij doodziek was toen zij in Mauthausen werd bevrijd en aan de daar opgelopen tuberculose is overleden.

²³ Van Lieshout, p. 307.

Paul SCHOFENMAECKERS
né à Amby le 21 septembre 1886
x à Stevoort le 1er juin 1911
décédé près d'Obernitz (Tchécoslovaquie) le 21 avril 1945

Yvonne PALMERS
née à Stevoort le 28 août 1892
décédée à Rekem le 25 décembre 1981

Paul woonde in Rekem (B). Hij ving hier de krijgsgevangenen en geallieerde piloten op, die door Hélène met haar zuster over de grens werden gesmokkeld, en sluisde hen

vervolgens door richting Brussel. Hierbij hielpen Paul's zoons Paul en Michel.²⁴ Ook heeft Paul geholpen de Paroolredacteur Warendorf de grens over te brengen en hem op de tram van Lanaken naar Hasselt gezet op weg naar Londen.²⁵ Ten gevolge van infiltratie van de Duitse verrader Van Oothegem werden Paul en zijn jongste zoon Michel door de Duitsers opgepakt op 23 november 1943. Zij overleefden de oorlog niet. Een andere zoon van Paul wist te ontsnappen. Hij zette de pilotenlijn voort en bouwde hem verder uit.

Michel Schoenmaeckers – de neef van Hélène en de zoon van Paul, werd geboren op 8 december 1919 te Rekem (B) en werd op 15 september 1944 vermoord in het Nacht und Nebel concentratiekamp Sonnenburg; hij werd 24 jaar. Het doel van deze speciale kampen was de verzetslieden administratief te laten verdwijnen; van de gevangenen werd niets genoteerd en de familie werd niet ingelicht.

Tienduizenden verzetsstrijders zijn hier vermoord. Michel, de jongste zoon van Paul Schoenmaeckers, verzorgde met name de onderduikers in de bossen rond Lanaken en Rekem.

²⁴ Cammaert, pp. 328-329 en pp. 349-350.

²⁵ Cammaert, p. 1046.

Hommage à deux héros

Une cérémonie d'hommage à la mémoire de MM. Paul et Michel Schoenmaeckers, arrêtés en 1943 par la Gestapo et décédés en Allemagne à l'issue de dures souffrances, s'est déroulée à Rekem (Limbourg) le 27 juillet dernier.

Paul Schoenmaeckers apparaît comme l'une des plus pures figures de résistance à l'ennemi. Condamné à mort une première fois au cours de la guerre 1914-1918, il avait été sauvé par l'Armistice. Dès 1940 il reprend la lutte, assisté de ses deux fils. Il déploie une activité prodigieuse,

fait passer la frontière aux militaires alliés et aux réfractaires hollandais et tisse patiemment un réseau qui conduira les évadés vers l'Espagne. Son optimisme souriant et son courage à toute épreuve galvanisent ses compagnons. L'arrestation de sa sœur et du Comte R. de Liedekerke loin de l'inciter à la prudence, ne fait qu'accroître sa détermination de poursuivre le bon combat. De toute part on vient à lui : prisonniers russes et français, aviateurs alliés se succèdent en sa demeure perdue au creux des bois de sapins. Des

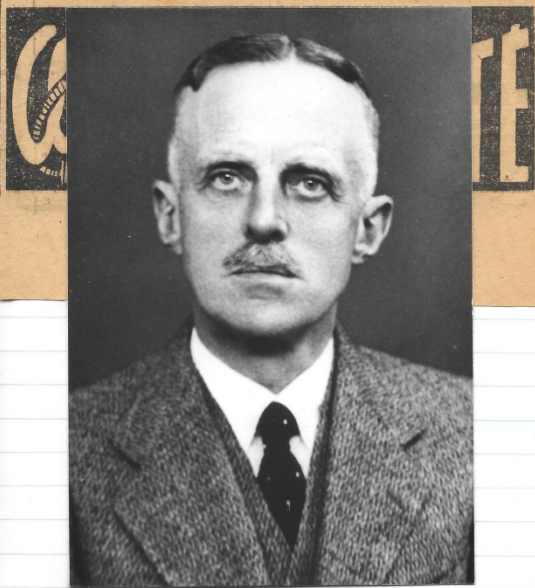
jeunes gens hollandais et belges, des Israélites sont envoyés par lui vers la France. Il organise la résistance armée dans ce coin du Limbourg et est en contact avec l'Angleterre.

L'arrestation de son fils Michel est un second avertissement qui semble devoir l'inciter à plus de prudence. C'est pour lui au contraire, une raison de plus de multiplier son activité patriotique jusqu'au jour où il tombe à son tour, entre les mains de la police allemande. Condamné à mort, il est transféré en Allemagne et meurt à l'issue d'un long calvaire enduré avec une sérénité et une résignation chrétienne qui font l'admiration de ses compagnons de captivité. Son fils Michel l'avait précédé dans la mort au camp de Sonnenburg le 15 septembre 1944.

A l'initiative du vicomte de Elisy, de M. Delwaide, bourgmestre de Rekem et du Docteur Cleen, directeur de l'Institut de Rekem, un calvaire a été érigé en souvenir de ces deux héros de la résistance à l'ennemi. Le

drapeaux des sections locales de l'A.S. entouraient l'autel où M. le Curé de la paroisse a célébré la Messe. Une délégation de mineurs membres de l'A.S., en tenue de travail, la famille et la population entière des villages voisins avaient tenu à s'associer à l'hommage rendu au chef de la résistance locale et à son fils.

La chorale des Pères Franciscains exécuta à la perfection des chants liturgiques qui donnèrent à cette cérémonie, se déroulant dans un cadre de sapins et de bruyères, un accent de spirituelle grandeur. Le Bourgmestre Delwaide, en une excellente allocution, a rappelé les nobles figures des disparus, mettant l'accent sur l'affectueuse sympathie que chacun jusqu'au plus humble, leur portait. M. Wijnen, au nom de la Résistance, s'associa à cet hommage et rappela qu'à l'endroit même où s'érige ce calvaire, des armes tant attendues, furent parachutées il y a un peu plus de deux ans. Cette émouvante cérémonie se termina par la « Brabançonne » exécutée par l'excellente fanfare de Rekem.

*Gazette de Siege
31 juillet 1946*

Vous qui les avez connus et aimés
Souvenez-vous dans vos prières de l'âme de

Paul SCHOENMAECKERS

époux de Dame Hélène PALMERS

Ancien Prisonnier Politique 1914-1918

Chevalier de l'Ordre de la Couronne

Croix Civique de 1re Classe

Membre de l'A.S. - Prisonnier Politique

condamné à mort le 3 juillet 1944
mort héroïquement à Oberritz (Tchéco-Slovaquie)
le 21 avril 1945, à l'âge de 38 ans.

Michel SCHOENMAECKERS

Membre de l'A.S.

Prisonnier Politique

mort héroïquement au camp de Sonnenburg
(Allemagne) le 15 septembre 1944,
à l'âge de 24 ans.

1886 1945 Miséricordieux Jésus, donnez-leur le repos éternel. (7 ans 7 quar.) 1919 - 1944

"CLAIRBOIS" 1937.

Gij allen die hem hebt gekend en liefgehad,
gedenkt in uw gebeden de ziel van Mijnheer
PAUL SCHOENMAECKERS

echtgenoot van Mevrouw
HÉLÈNE PALMERS

geboren te Amby (Holland) den 21 September 1886 en
den heldendood gestorven als politiek gevangene te
Obernitz, den 21 April 1945.

Hij heeft zijn plicht vervuld, zonder na te gaan of die
plicht offers vergde. (Mgr Baunard).

De dierbare overledene was in den vollen zin van het
woord een edel en ridderlijk mensch. Zijn goedheid,
mildheid en eenvoud maakten hem tot ieders vriend.

De schoonste trek van zijn karakter was zijn blijde
levensmoed en zijn onverwoestbaar optimisme. Ook in
de donkerste dagen wist hij zijn medemenschen moed te
geven en op te monteren. " Moed houden, binnen 2
maanden is alles afgelopen ", zei hij steeds tot zijn mede-
gevangenen. Een dezer laatsten, uit Duitschland terug-
gekeerd, getuigt hoe het prachtig voorbeeld van M.
Schoenmaeckers anderen sterkte en moed gaf en hoe hij
zelf door dezen edelen en diep godsdienstigen mensch
tot het geloof is teruggekeerd. Meerdere anderen zullen
denkelijk eens bij God hetzelfde getuigen.

De dierbare overledene had vooral een diepe gods-
vrucht tot het H. Hart van Jezus.

" De zielen die het H. Hart van Jezus eeren, zullen in
dat Hart een veilige toevlucht vinden gedurende hun
leven en vooral in het uur van den dood ..

(H. Marg. Maria).

Gelijk Louis Veuillot zou hij kunnen zeggen : Nagelt
gerust mijn doods-kist toe.

H. Hart van Jezus, ik heb betrouwen op U.

(300 d. afl.)

Gedenkt eveneens in uwe gebeden en H. Missen
de ziel van zaliger

MICHEL SCHOENMAECKERS

geboren te Rekem, den 8 December 1919 en eveneens
den heldendood gestorven voor het vaderland te
Sonnenberg (Duitschland) den 15 September 1944.

Hij is zijn vader in den heldendood voorafgegaan,
van hem erfde hij die schoone edele ziel, een ziel vol
goedheid, zachtheid en eenvoud, maar ook een ziel, die
niet passief het lijden van zijn land en zijn medemen-
schen kon aanzien. Hij werd lid van het ondergronsch
verzet en in stilte werkte hij mee. Maandenlang deelde
hij zijn maaltijden met onderduikers die in de bosschen
moesten rondlopen. Helaas, hij ook werd het slachtoffer
van zijn groote vaderlandsliefde en werd weggevoerd
naar Duitschland, en juist in de dagen dat zijn geboorte-
dorp bevrijd werd, kwijnde hij langzaam weg en keerde
zijn schoone ziel tot God terug.

Hij is de waardige zoon van zijn schoone familie.

Dierbare moeder, die mij zoozeer hebt liefgehad en
zoo veel om mij hebt geleden, ik weet dat dit dubbel
offer u zoo pijnlijk valt. Ween gerust, maar ween gelijk
zij die hoop hebben : met vader zal ik u met broeders en
zusters eens wedervinden daar waar God alle tranen
heeft weggedroogd.

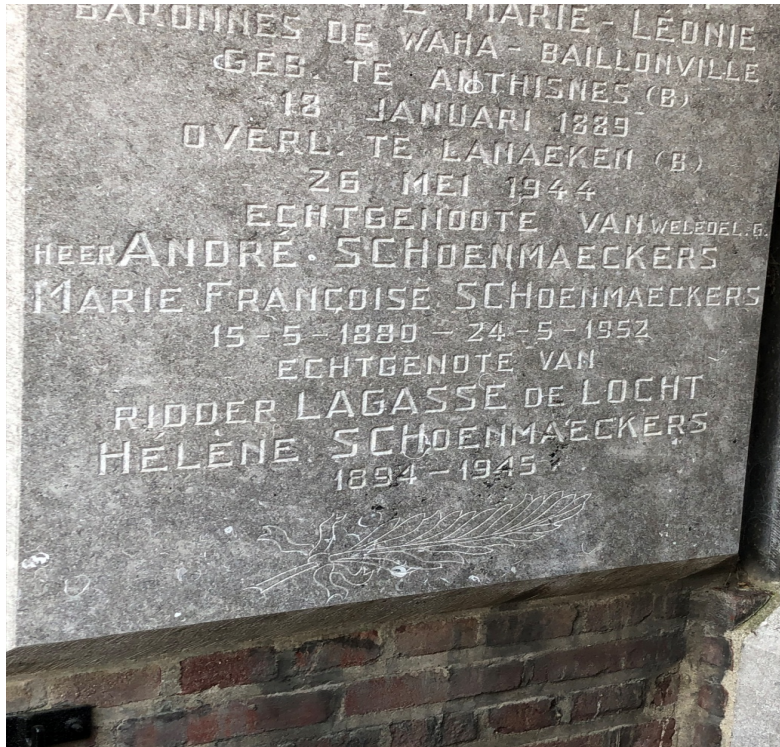
Mijn Jezus, barmhartigheid.

(300 d. afl.)

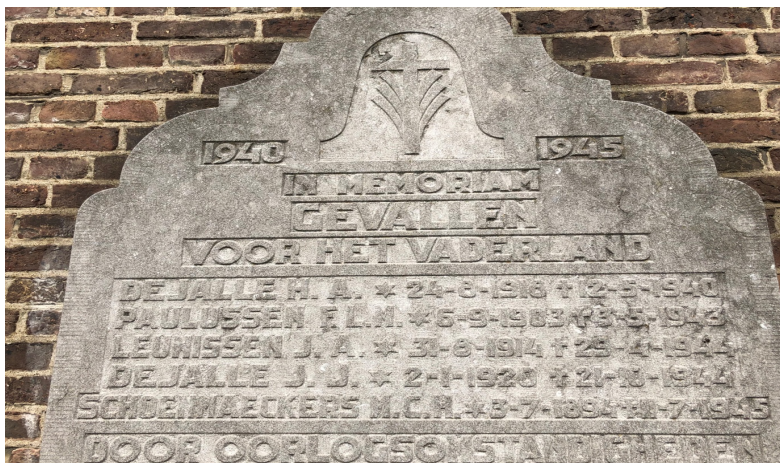
Drukk. Croux Lancken

Eerbetoon na haar overlijden

Hélène ligt begraven in het familiegraf op het kerkhof naast de St. Walburgakerk aan de Ambyerstraat-Noord te Amby.

Zij wordt ook gememoreerd onder de gevallen van Amby:

De grootmoeder van Hélène en Paul, baronesse de Rosen, weduwe van Alexander Schoenmaeckers, had sterk bijgedragen tot het financieren van de huidige kerk.

Daardoor kreeg de familie een grote familiegraf onder de kerk zelf, en een kapel die via een hek rechtstreeks op het altaar uitzag, waar de familie de mis en plechtigheden bijwoonde. Bij de kerk in Ambij is een kapel naar haar vernoemd:

De madonna in de kapel

De graven van Hélène en Adèle Schoenmaeckers

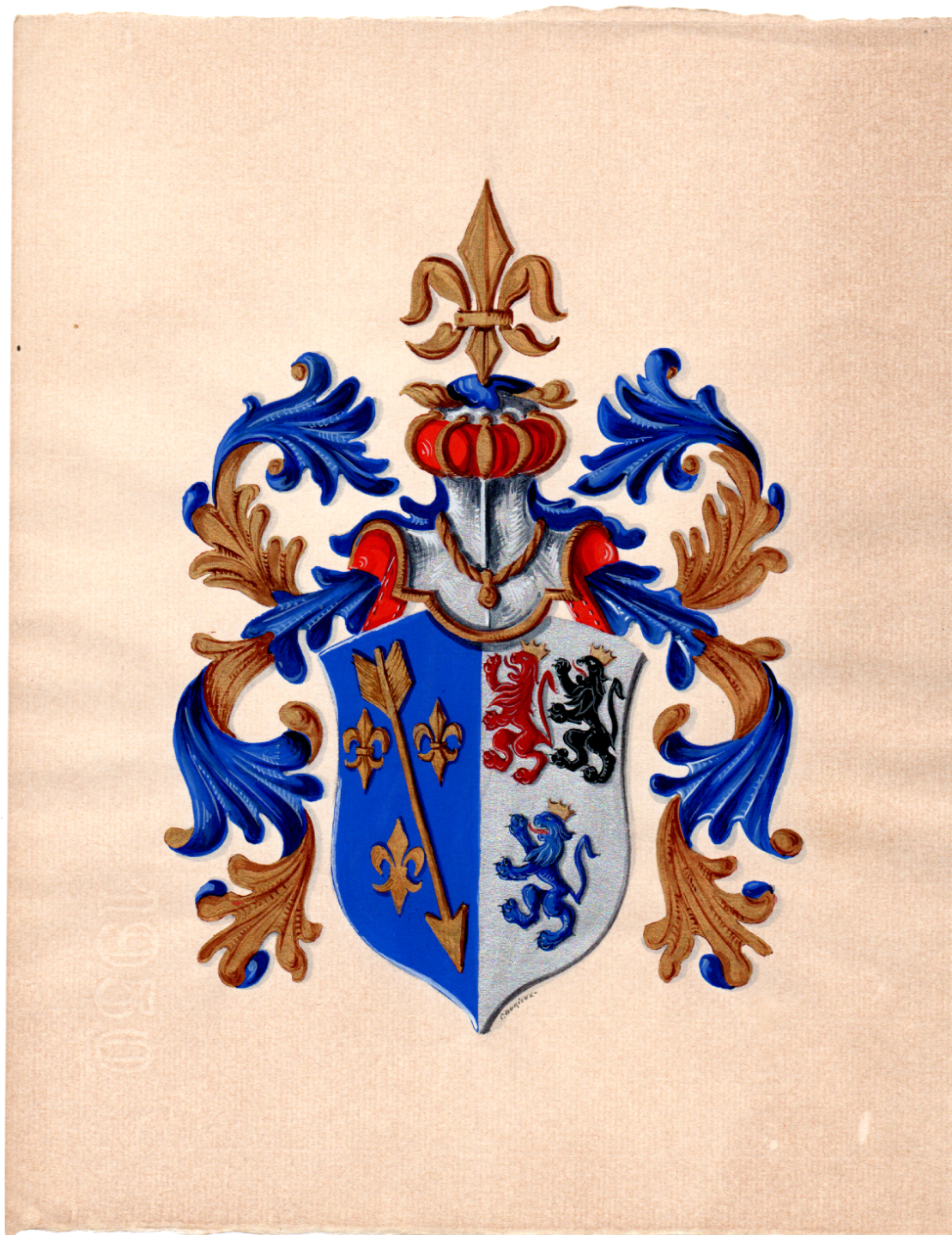
Hélène werkte als verpleegster in het woonwagenkamp in Amby. Het bidprentje van hen voor haar stelt:

'[...] Wij, haar woonwagenbewoners, van wie zij zooveel hield en voor wie zij onnoemelijk veel heeft gedaan, zullen haar, onze "goede juffrouw" nooit vergeten. Zij blijft voor ons het lichtend voorbeeld van diep geloof, warme godsdienstzin en echte naastenliefde.'

In de voormalige gemeente Amby is een straat naar haar genoemd:

Familiewapen familie De Valensart Schoenmaeckers

Vous qui l'avez connue et aimée
Souvenez-vous devant Dieu

de

HÉLÈNE, CLOTILDE

SCHOENMAECKERS

Prisonnière politique
Infirmière de la Croix-Rouge
Hospitalière de Notre Dame de Lourdes

née au Kapelhof Rekem le 3 juillet 1894
décédée le 11 juillet 1945 à Saint Gallen (Suisse)
des suites d'un long martyre dans les camps
de concentration au Pays-Bas et en Allemagne.

Vous qui l'avez connue et aimée
Souvenez-vous dans vos prières de l'âme de

Hélène Schoenmaeckers

décédée le 11 juillet 1945 à St. Gallen Suisse des suites
d'un long martyre dans les camps de concentration.

Elle est tombée martyre volontaire de la plus sainte
des causes.

Ses dernières pensées ont été pour les siens. Celle
qui meurt pour sauver ses frères pour protéger les
foyers et les autels de la Patrie accomplit la forme
supérieure de la charité. (Cardinal Mercier.)

L'âme du pays vit dans les coeurs simples et droits
de ceux qui honnêtement et obscurément travaillent
au service et à la prospérité de la Nation.

(Comte Albert de Mun)

Ils se sont exposés au danger... pour défendre les
choses saintes qu'ils aimaient, et ils aureoient leur
race d'une gloire immortelle. (1 Machab. XIV-29)
Ces morts sacrifiés nous sont plus utiles que des
milliards de vivants, parcequ'ils maintiennent
l'idéal national, par ce qu'ils rachètent.

(Eug. Melchior de Vogue)

Que son souvenir demeure au milieu de nous, que
son âme revive dans les jeunes générations. Seigneur,
Vous possédez notre trésor; en échange donnez
nous le courage. (Imitation de J. C.)

Un jour, nous saurons, pour quoi il nous a fallu
porter tant de deuils, et verser tant de larmes.

Aujourd'hui il suffit de croire et d'avoir confiance.
Toute sa vie fut un long dévouement au service des
pauvres et des malheureux.

Dieu dans sa grande miséricorde appelle toujours
les âmes quand elles sont le mieux préparées.

(St. Thérèse)

Seigneur donnez lui en félicité ce qu'elle nous a
donnée en tendresse.

*Doux Coeur de Marie, soyer mon salut,
Notre Dame de Lourdes, priez pour nous
Coeur Sacré de Jesus, ayez pitié de nous.*

DRUK CRUIZEN, MAASTRICHT
TONGERENWEG 23 - TEL. 5479

Madame SCHOENMAECKERS;
Monsieur André SCHOENMAECKERS;
Madame Paul SCHOENMAECKERS;
Monsieur et Madame Jacques SCHOENMAECKERS;
Chevalier et Madame LAGASSE de LOCHT;
Mademoiselle SCHOENMAECKERS;
Monsieur et Madame BARBOU de ROOSTEREN;
Monsieur et Madame Étienne LAMARCHE;

Monsieur et Madame SCHOENMAECKERS et leurs enfants; Monsieur et Madame Pierre SCHOEN-
MAECKERS et leurs enfants; Messieurs Guy, Paul-Marie et René SCHOENMAECKERS; Mes-
demoiselles Marie-Louise et Hélène SCHOENMAECKERS; Monsieur Gérard SCHOENMAECKERS,
Lieutenant de réserve (Elisabethville); Monsieur et Madame Jean SCHOENMAECKERS; Lieutenant
Paul MONDRON, ex-prisonnier de guerre et Madame Paul MONDRON et leur fils; Monsieur Pierre
TRASENSTER, Lieutenant de réserve au premier régiment de Lanciers, ex-prisonnier de guerre et
et Madame Pierre TRASENSTER et leurs filles; Messieurs Étienne, Marc, Philippe, Georges et
Vincent SCHOENMAECKERS; Mesdemoiselles Jacqueline et Martine SCHOENMAECKERS;
1er Lieutenant Jean BARBOU de ROOSTEREN; Mademoiselle BARBOU de ROOSTEREN;
Mesdemoiselles Marie-Thérèse et Bernadette LAMARCHE;

Monsieur et Madame Charles-Adolphe de COUNE; Madame Eddy CASSALETTE; Baron et Baronne
de CHESTRET de HANEFFE; Baron et Baronne MORAND; Baron et Baronne de SÉLYS-LONG-
CHAMPS; Chevalier et Madame Adrien de SAUVAGE-VERCOUR; Baronne Eugène de CHES-
TRET de HANEFFE; Baronne de EERDE; Baron Louis de CHESTRET de HANEFFE, Lieutenant
Aviateur de réserve; Madame MOREAU de BELLAING; Baron Pierre de CHESTRET de HANEFFE,
Lieutenant Aviateur de réserve et Baronne Pierre de CHESTRET de HANEFFE; Chevalier et Madame
Adolphe de LAMINNE de BEX; Baron et Baronne Michel de SÉLYS-LONGCHAMPS; Colonel
Charles d'ORJO de MARCHOVELETTE, ex-prisonnier de guerre et Madame Charles d'ORJO de
MARCHOVELETTE; Monsieur del MARMOL, ex-prisonnier politique; Monsieur Eugène del
MARMOL; Monsieur Jean del MARMOL; Mademoiselle del MARMOL; Mademoiselle Anne del
MARMOL; Monsieur et Madame de WITTE; Monsieur Eugène de COUNE, ex-prisonnier politique
et Madame Eugène de COUNE; Baron et Baronne Pierre de MACAR; Monsieur Pierre van LAN-
GENDONCK, Commandant de réserve au deuxième Régiment de Guides et Madame Pierre van
LANGENDONCK; Baron et Baronne de LOË;

ont l'honneur de vous faire part de la perte douloureuse qu'ils viennent d'éprouver en la personne de

Mademoiselle

Marie Glothilde Hélène

Schoenmaeckers

Prisonnière politique.

Infirmière volontaire à la Croix-Rouge.

Secrétaire de la Croix-Verte.

décorée de la Médaille de S. M. la Reine Elisabeth 1914-1918 et de la Médaille de la Reconnaissance de la Croix-Rouge
Neerlandaise.

leur sœur, belle-sœur, tante, grande-tante et cousine-germaine bien aimée, née à Reckheim (Limb.
Belge), le 2 juillet 1894, décédée héroïquement le 11 juillet 1945 à St-Gall (Suisse) des suites des
souffrances et privations subies dans les bagnes Allemands.

Le service solennel pour le repos de son âme aura lieu en l'église paroissiale d'Amby (Limbourg
Neerlandais), le samedi 4 Août à 10,30 u.

PRIEZ DIEU POUR ELLE.

Château de Bergerstraat,

Amby-Lez-Maastricht. 1 Août 1945.

Postuum onderscheiden door de Britten en Fransen:

This certificate is awarded to

Helene Schenmackers

*as a token of gratitude for and appreciation
of the help given to the Sailors, Soldiers
and Airmen of the British Commonwealth
of Nations, which enabled them to escape
from, or evade capture by the enemy.*

A handwritten signature in ink, appearing to read 'Air Chief Marshal'.

*Air Chief Marshal,
Deputy Supreme Commander,
Allied Expeditionary Force*

1939-1941

Hélène met haar moeder:

melle SCHOENMAECKERS H.
né le 3 Juillet 1894
à Kapelhof-Rekem
domicilié AMBY-lez-MEESTRICHT
rue Bergerstraat, 59
est adhérent au GROUPEMENT
REGIONAL " FRANCE "
depuis le 1er Septemb. 1942
sous le N° 1.504
Le Fondateur Responsable National.

Scarp

MADAME AUGUSTE SCHOENMAECKERS
ET SA FILLE HÉLÈNE.

Bronnen:

A.P.M (Fred) Cammaert, Het verborgen front, 2 delen, proefschrift Rijksuniversiteit Groningen, Eisma B.V. Leeuwarden/Mechelen, 1994.

Paul de Jongh, Grenzeloos Verzet, Brepoels, Turnhout, 2018.

Jan van Lieshout, Het Hannibal Spiel, Van Holkema & Warendorf, Bussum, 1980.

Sune Persson, Folke Bernadotte and the White Buses, pp. 237-268, in: David Cesarani, Paul A. Levine (editors), 'Bystanders' to the Holocaust, A Re-evaluation, Frank Cass Publishers, London-Portland, 2002.

Herman van Rens, Vervolgd in Limburg, proefschrift Universiteit van Amsterdam, Verloren, Hilversum, 2013.

<http://forum.mestreechonline.nl/forum/mestreech-maastricht/geschiedenis-maastricht/tweede-wereldoorlog-en-bevrijding/1223-verzetsstrijders-maastricht?t=1029>
<http://www.maastrichtsegevelstenen.nl/oorlog2cx.htm>

Extra Familie foto's uit Jean-Marie de Coune: SCHOENMAECKERS, Embourg, avril 2001:

De gauche à droite - premier rang :

- Marie Schoenmaeckers (1880-1952), épouse du chevalier Edouard Lagasse de Loch.
- Comtesse Laure Du Monceau (1862-1933), épouse de Jules de Coune.
- Anne de Chestret de Haneffe (1892-1977), épousera en 1916 le chevalier Raymond Moreau de Bellaing.
- René Schoenmaeckers (1879-1933), époux de Lucienne Feyerick.
- sur ses genoux : Henri Schoenmaeckers (1909-1976), épousera en 1940 Claudine de Cock.
- Jeanne Schoenmaeckers (1883-1933).
- Marie (Riri) de Coune (1881-1967), épousera en 1920 le baron Jean de Chestret de Haneffe.
- Baron Jean de Chestret de Haneffe (1882-1959), épousera en 1920 Marie de Coune.
- Adèle Schoenmaeckers (1882-1969)
- Hélène Schoenmaeckers (1894-1945)
- Marthe Schoenmaeckers (1899-1969), épousera en 1926 Etienne Lamarche.
- Laure Schoenmaeckers (1890-1965) épousera en 1916 Etienne Barbou van Roosteren.
- Clotilde Schoenmaeckers (1847-1920), veuve d'Adolphe de Coune.
- Comtesse Thérèse Du Monceau (1855-1941), épouse d'Auguste Schoenmaeckers.
- Comtesse Jeanne Du Monceau (1858-1921), épouse de Fernand del Marmol.
- Emilie (Lili) de Sauvage Vercour (1876-1952), épouse du baron Maurice de Selys Longchamps.
- Jacques Schoenmaeckers (1902-1984), épousera en 1927 Marie (Mimny) Gilliot.

De gauche à droite - second rang :

- Lucienne Feyerick (1889-1977), épouse de René Schoenmaeckers.
- André Schoenmaeckers (1884-1952), épousera en 1916 la baronne Marguerite de Waha Baillonville.
- Baron Charles de Chestret de Haneffe (1858-1926), époux de la comtesse Cécile Du Monceau.
- Chevalier Edouard Lagasse de Loch (1880-1955), époux de Manie Schoenmaeckers.
- Paul Schoenmaeckers (1886-1945), épousera en 1911 Hélène (Yvonne) Palmers.
- Eugène de Chestret de Haneffe (1884-1940), épousera en 1923 Germaine de Pierpont.

*
* * *
*

Bergerstraat

AMBY (P.B.)

